

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de fractievoorzitter(s).

Fractievoorzitter: het andere raadslid?

30 jaar geleden promoveerde Peter Rehwinkel op het boeiende proefschrift met de titel *“De minister-president: eerste onder gelijken of gelijken onder eersten?”*

Vervang 30 jaar later de woorden “minister-president” door “fractievoorzitter”, en je hebt een actueel onderwerp te pakken!

Wie of wat is een fractievoorzitter en wat maakt hem (staatsrechtelijk) anders dan de (andere) fractieleden?

Wettelijk kader fractievoorzitter

De fractievoorzitter is nergens met zoveel woorden in de Gemeentewet verankerd.

Gemeentewettelijk is de fractievoorzitter raadslid, net als alle andere raadsleden.

De functie van fractievoorzitter is in de praktijk ontstaan en geleidelijk ontwikkeld. De fractievoorzitter is eerste onder gelijken, met nadruk op het woord “gelijken”.

Dat hij “eerste” is, heeft sinds enkele jaren een rechtspositioneel voordeeltje: artikel 3.1.5 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers kent de fractievoorzitter bovenop de vergoeding die hij als raadslid ontvangt een toelage toe van € 70,- per maand plus € 15,- voor elk raadslid dat de fractie telt, de fractievoorzitter niet meegerekend.

Aardig om te vermelden is, dat dit Rechtspositiebesluit een definitie van “fractievoorzitter” kent. Zie artikel 3.1 aanhef en sub e.: *raadslid waarvan door de voorzitter is vastgesteld dat dit lid fractievoorzitter is dan wel enig lid van een fractie*

Fractievoorzitters en hun overleg

Fractievoorzitter zijn betekent in de praktijk meer uren draaien. De fractie bijeen houden is al iets.

Daarnaast wordt van fractievoorzitters verwacht dat zij gezamenlijk met regelmaat iets verrichten in het kader van het functioneren van de raad in zijn algemeenheid.

De daartoe op te richten gremia heten veelal “fractievoorzittersoverleg” of “seniorenconvent”. Voor de Gemeentewet zijn dit artikel 84-commissies.

Niets mis mee. Waardering voor hen die hier hun kostbare tijd in steken.

Fractievoorzitters en de rest van de raad

Anders wordt het als het fractievoorzittersoverleg verwordt tot een overlegclub waar alvast piketpaaltjes worden geslagen met het oog op de komende raadsvergadering.

Hoe vaak hoor je in een dergelijk overleg niet: “mijn fractie is voor c.q. tegen”. Daarbij wordt uit het oog verloren dat een fractie geen stem heeft in de raadsvergadering. De stem is van elk individueel raadslid.

Ook wil het gebeuren dat de burgemeester het fractievoorzittersoverleg gebruikt als klankbord voor “juicy” dossiers, bijvoorbeeld op het gebied van openbare orde en veiligheid of het (dis)functioneren van de organisatie.

Gebruikelijk is dat de hoofdrolspelers hierbij mores ontwikkelen die ertoe leiden dat zij wel en de andere fractieleden niet van die informatie op de hoogte zijn.

Als we dat pad betreden, creëren we twee soorten raadsleden: de fractievoorzitters en de rest van de raad.

Verschil mag er zijn?

Een vergelijking met de Koninklijke Landmacht is hier op zijn plaats. Daarbij hebben de fractievoorzitters de rang van officier en de rest van de raadsleden zit ergens tussen soldaat en sergeant-majoor dan wel adjudant.

Zij die (net als ik) een op basis van artikel 98 lid 2 Grondwet afgedwongen arbeidsverleden in het leger hebben, zijn ermee bekend dat onderofficieren en officieren hun maaltijden nuttigen in verschillende ruimtes, "mess" genaamd.

Het eten in verschillende "messes" heeft tot gevolg dat er verschil in kwaliteit van het gebodene is (echt waar!) maar ook dat de ene club niet weet wat in de andere club omgaat.

Op menig raadsdomein is men in een vergelijkbare situatie gegroeid. Twee soorten raadsleden, elk met een verschillend niveau aan informatie. De meesten vinden dat nog normaal ook!

Staatsrechtelijk kan dit echter niet: als fractievoorzitters in hun overleg informatie van bijvoorbeeld de burgemeester krijgen moet dit ogenblikkelijk kunnen worden gedeeld met de andere raadsleden. Nogmaals: fractievoorzitters zijn raadsleden als elk ander raadslid, zonder een streepje extra. Gelijke informatie voor elk raadslid is een van de pijlers waarop het gemeentebestuur is gefundeerd.

Tot slot

De vergadering van fractievoorzitters is niet gerechtigd tot het nemen van bindende extern werkende besluiten.

Deze club kan dus geen besluiten nemen over onderwerpen die de (Gemeente)wet aan de raad heeft toegekend.

Toch bereikte mij zeer onlangs de vraag of het mogelijk is dat niet de raad maar de fractievoorzitters een besluit nemen inzake verlenging ontheffing van het woonplaatsvereiste voor een wethouder.

Mijn antwoord: njet!